

NATIONAAL VOLKSCONGRES: DEMOCRATISCH THEATER

PARLEMENT BEKRACHTIGD BESLISSINGEN COMMUNISTISCHE PARTIJ

Parool, 23 maart 1993

Drieduizend deelnemers aan China's Parlement, het Nationale Volkscongres delibereren deze weken over het politieke werkrapport van premier Li Peng ('Ons grote Socialistische Moederland zal voor eeuwig als en rots in het Oosten staan') en dat van minister van financiën Liu Zhongli ('We kunnen de problemen niet negeren') en gisteren gaf president van China's Hoge Raad Ren Jianxin acte de presence geven. Maar de dagelijkse routine bestaat voor de afgevaardigden uit groepsdiscussies, iedere ochtend weer. Democratie op zijn Chinees.

(Door Jan van der Made)

BEIJING (PAROOL) Plaats van handeling: De Grote Hal van het Volk. Normaal een lege steenkolos die naar zijn tweelingbroer aan de overkant van het Plein van de Hemelse Vrede staat, het Museum voor Revolutionaire Geschiedenis. Maar twee weken per jaar, gedurende de sessie van het Volkscongres hebben de employees die niet nalaten om trots te benadrukken dat 'het gebouw in tien maanden is gebouwd', het razend druk.

In een alkoof naast de Qinghai Zaal zit dokter Bu Zhaoru. Een koffertje met een bloeddrukmeter opengeslagen op een fauteuil naast haar. Ze neemt de bloeddruk op van een van de gedelegeerden uit Qinghai (centraal-China), die uit hoofdstad Xining komt. "Sommigen maken zich nogal druk over hun hart", vertelt ze. Vooral de afgevaardigden die uit Tibet en Qinghai komen. Vanwege het hoogteverschil: ze zijn gewend aan de hoogvlakte en Beijing ligt op zeenivo". Achter een verrijdbaar scherm staat een brancard opgesteld. Maar dit jaar is de druk op het leger doktoren niet zo groot. "De meesten gedelegeerden zijn relatief jong; rond de vijftig".

Het interieur van de Grote Hal is sinds 1958 niet meer veranderd. Rood tapijt, parket, kroonluchters en wijde trappen doen denken aan een uit zijn krachten gegroeide versie van het Haagse Kurhaus--voor de renovatie. Behalve de centrale zaal die plaats kan bieden aan meer dan drieduizend mensen zijn er 'provinciezalen'. Iedere provincie of autonome regio heeft zijn eigen zaal die ook is opgetuigd in lokale stijl. In de zalen staan voor de gelegenheid tafeltjes die worden bemand door twee in het roze gestoken bedienden. Die verkopen sigaretten en poetsen op verzoek schoenen, zetten knopen aan, verstrekken rode potloden (*Renmin dahuitang*, "Grote Hal van het Volk" staat er met goud opgedrukt), blocknotes en serveren jasmijnthee.

CONCENTRISCHE VIERKANTEN

Woensdagochtend half acht, de Xinjiang-zaal. Naar analogie van de geografische positie die dit gebied binnen China inneemt ligt de zaal in de uiterste noordwestpunt van de Grote Hal van het Volk. De muren zijn versierd met grafische symbolen en slechts zichtbaar door een blauwe walm van *Hongtashan*, "Rode Pagodaberg" sigaretten, te koop voor drie gulden per pakje. Een reusachtig wandkleed toont kamelen en minderheden in klederdracht maar ook industriekomplexen. Handgeknoopt en in pastelkleuren, geflankeerd door twee metershoge poorten die in een moskee niet zouden misstaan.

De delegatie uit Xinjiang, ongeveer vijftig mannen en vrouwen, komt bijeen voor een voltallige sessie. Het is een gemelleerd gezelschap. Chinese mannen in blauwe Sun Yat-sen jasjes (beter bekend als 'Maopakken'), dichtgekoopt tot de kraagloze hals zitten naast turks-uitziende collega's met vierkante kapjes op, het groen borduursel ervan steekt af tegen de wit-blauwe gewaden die ze aanhebben. Stoelen staan opgesteld in drie concentrische vierkanten. Het binnenste wordt bezet door de

belangrijkste mensen uit de delegatie die dan ook op grote fauteuils mogen zitten. Gespreksonderwerp: 'Het Werkrapport van Premier Li Peng'. "Een echte agenda is er niet vandaag", fluistert een van de afgevaardigden. Er staat zoveel in dat werkrapport. Iedereen die wat te zeggen heeft kan dat doen, en uitwiden over zijn specialisatie".

POLITIEACTIES

Formeel moeten de gedelegeerden kanttekeningen of kritiek plaatsen bij het werkrapport van de premier. "Het rapport van de premier volgt de lijn van Hervormingen en Open Deur en ik ondersteun het volledig", zegt Kuyimu Tu'erdi, voorzitter van de Xinjiangse schrijversbond. Zijn opmerkingen, gemaakt in het Uighurs worden simultaan vertaald. Kuyimu vindt wel dat de economische hervormingspolitiek ook in de literatuur tot uiting moet kunnen komen. Maar Xinjiang's vice goeverneur Aschati Kelimubai wijst er op dat er 'wat publicaties zijn, die de eenheid van de nationaliteiten in gevaar brengen'. En daar moet tegen gewaakt worden.

Xinjiang is een gevoelige regio; Amnesty International meldde in haar recente rapport over dit gebied dat anti-Chinese sentimenten regelmatig opspelen in de vorm van demonstraties die door harde politieacties worden gevolgd. In april 1990 was er in het dorpje Baren in West Xinjiang een 'antirevolutionaire, gewapende opstand' die ten koste van 22 doden werd neergeslagen. De vele minderheden die in het gebied wonen, Uighuren, Hui, Khazaks en andere, voornamelijk Turks sprekende Islamitische volkeren, leven in een ongemakkelijke symbiose met de Han-Chinezen die de machtigste politieke en economische posten bezetten.

Maar als bewijs voor de eenheid in Xinjiang zijn afgevaardigden van allerlei nationaliteiten samen met Han-Chinezen die er woonachtig zijn naar het Volkscongres gekomen, zich soms maar half bewust van het feit dat ze niet veel meer zijn dan acteurs in een reusachtig spektakelstuk dat wordt georganiseerd door de Communistische Partij. Vice-goeverneur Aschati, een Khazak (vierkant hoofd, felle donkere ogen, rechte neus) was bereid tot een kort interview. Na 1990 "zijn er geen incidenten meer geweest" en de situatie in de regio "is stabiel. Zenuwachtig benadrukt hij dat "aan onze kant van de grens is de economie bovendien veel beter dan aan de andere kant". Voor de volgende dag meteen een afspraak gemaakt om een portret te maken van een van de gedelegeerden. "Dat kan. Geen probleem. China is op dit moment erg open".

VERPLICHT GRAANQUOTUM

Maar de volgende dag is de Xinjiang zaal gesloten voor buitenlandse bezoekers. Zonder opgaaf van redenen. "Waarschijnlijk wordt er over economie gepraat" fluistert een employee. Veel provincies zijn ontevreden over de verregaande hervormingen die het centrum wil invoeren. Men wil minder subsidies verstrekken en bovendien zal Beijing minder snel toestemming geven voor het openen van "Ontwikkelingszones", gebieden waar provincies via gunstige belastingregelingen buitenlandse investeerders kunnen lokken.

Daartoe is wel een goede infrastructuur nodig, en die bestaat op de meeste plaatsen nog niet. Resultaat: grote delen van de provinciale overheidsgelden worden hieraan besteed. In sommige provincies ontstond hierdoor zo'n geldgebrek dat lokale besturen de boeren niet meer voor hun verplichte graanquotum konden betalen en dat leidde meerdere malen tot onrust. Kritiek op het beleid kan tijdens deze gesloten sessies worden geuit. Vorig jaar werd premier Li Peng zo gedwongen om meer dan vijftig kleine veranderingen aan te brengen in zijn werkrapport; ook kwam het tot heftige discussies over het reusachtige project van een stuwdam in de rivier de Yangzi.

TRAPSGEWIJZE VERKIEZINGEN

Maar onenigheid is er alleen achter gesloten deuren. In het programma voor volgende week staat ook al de "Amendementen op de Grondwet" op vrijdag negen uur "zullen worden aangenomen"... mochten er tegenstemmers zijn, dan beperken deze zich tot hooguit tien procent. Ook zal het niet snel meer

gebeuren dat het Chinese parlement zich kan ontwikkelen tot een "tweede machtscentrum", zoals in 1984 gebeurde toen aartsconservatief Peng Zhen, één van Deng Xiaoping's bejaarde rivalen, werd weggepromoveerd naar de post van voorzitter van het Volkscongres. De nieuwe voorzitter wordt naar alle waarschijnlijkheid Qiao Shi. En die zit ook in het permanente comite van het Politburo van de Communistische Partij.

Radicalere ideeën om het Volkscongres de eigenlijke macht over China te geven die in mei 1989 geopperd werden door liberale intellectuelen, werden na 4 juni van dat jaar toen het Volksbevrijdingsleger een einde maakte aan de studentendemonstraties, resoluut de kop ingedrukt. Waarom dan toch zoveel moeite om Volkscongressen te organiseren? Het Congres, dat via vijf trapsgewijze verkiezingen wordt samengesteld, is een belichaming van het ideaal van de Parijse Commune. Karl Marx had hierover gezegd dat Volkscongressen (Soviets in de voormalige USSR) de 'embrionale vorm van een toekomstige communistische staat belichamen'. Maar zolang de Communistische Partij alle macht en controle over het Volkscongres heeft zal dit orgaan een foetus blijven, onmondig en niet in staat om op eigen benen te staan en dient slechts als showcase voor nationale eenheid.

© Jan van der Made